

Traducere: Magda Zucker

Fii tu însuși

Vaishlach 5781

De multe ori am susținut că episodul în care poporul evreu își dobândește numele - atunci când Iacov se luptă cu un adversar necunoscut în timpul nopții și primește numele de Israel - este esențial pentru a înțelege ce înseamnă să fii evreu. Voi argumenta aici că acest episod este în aceeași măsură critic pentru a înțelege ce înseamnă să conduci.

Există diferite teorii cu privire la identitatea „omului” care s-a luptat cu patriarhul în acea noapte. Tora îl denumește om. Profetul Osea îl numește înger (Osea 12:4-5). Înțelepții noștri spun că era Samael, îngerul păzitor al lui Esau și o forță a răului.¹ Iacov însuși era convins că era vorba de Dumnezeu. „Iacov a denumit acel lor Peniel, spunând, „căci”, a zis el, „am văzut pe Dumnezeu față în față și totuși am rămas în viață.” (Gen. 32:31).

Sugestia mea este că putem înțelege acel pasaj doar trecând în revistă întreaga viață a lui Iacov. Iacov s-a născut ținându-l pe Esau de călcâi. A cumpărat dreptul de întâi născut al lui Esau. A furat binecuvântarea lui Esau. Atunci când tatăl său nevăzător l-a întrebat cine era, a răspuns: „Eu sunt Esau, primul tău născut.” (Gen. 27:19) Iacov era copilul care își dorea să fie Esau.

De ce? Pentru că Esau era cel mai mare. Pentru că Esau era puternic, matur fizic, un vânător. Mai presus de toate, Esau era favoritul tatălui său: „Itzhak iubea pe Esau, pentru că mânca din vânatul lui; Rebea însă iubea mai mult pe Iacov.” (Gen. 25:28). Iacov este paradigma pentru ceea ce criticul literal și antropologul Rene Girard numea *dorința mimetică*, însemnând, ne dorim ceea ce își dorește și altcineva pentru că ne dorim să fim acel altcineva.² Rezultatul este tensiunea dintre Iacov și Esau. Această tensiune ajunge la o intensitate insuportabilă atunci când Esau descoperă că binecuvântarea pe care tatăl său o

¹ Bereishit Rabbah, 77; Rashi to Genesis 32:35; Zohar I, Vayishlach, 170a.

² Rene Girard, *Violence and the Sacred*, Athlone Press, 1988.

rezervase pentru el a fost obținută de Iacov, iar astfel Esau jură să îl ucidă pe fratele său, odată ce Itzhak nu va mai fi în viață.

Iacov fuge la casa unchiului său Laban unde descoperă și mai mult conflict; este pe drum spre casă când aude că Esau vine să-l întâmpine cu o forță de patru sute de oameni. Într-o descriere neobișnuit de puternică a emoțiilor, Tora ne spune că Iacov era “foarte speriat și îndurerat” (Gen. 32:7) - speriat, fără îndoială, că Esau venea să îl omoare și, poate, îndurerat că animozitatea fratelui său nu avea motiv.

Într-adevăr, Iacov și-a nedreptățit fratele, așa cum am văzut mai devreme. Itzhak îi spune lui Esau, “Fratele tău a venit cu vicleșug și ți-a luat binecuvântarea.” (Gen. 27:35) Secole mai târziu, profetul Osea spunea: “Domnul este în ceartă cu Iuda și va pedepsi pe Iacov după purtarea lui: îi va răsplăti după faptele lui. Încă din pântecul mamei a apucat Iacov pe fratele său de călcâi; și, în puterea lui, s-a luptat cu Dumnezeu.” (Osea 12:3-4). Ieremia utilizează numele Iacov pentru a se referi la cineva care folosește înșelătoria: „Fiecare să se păzească de prietenul lui și să nu se încreadă în niciunul din frații săi; căci orice frate caută să înșele [Iacov], și orice prieten umblă cu bârfe.” (Ier. 9:3).

Cât timp Iacov căuta să fie Esau a existat tensiune, conflict, rivalitate. Esau se simțea înșelat; Iacov simțea teamă. În acea noapte, fiind cât pe ce să se reîntâlnească cu Esau după o absență de douăzeci și doi de ani, Iacov se luptă cu sine însuși; în cele din urmă, aruncă imaginea lui Esau, persoana care voia să devină, pe care a purtat-o cu el în toți acești ani. Acesta este un moment critic în viața lui Iacov. De aici încolo, el este mulțumit să fie el însuși. Și doar atunci când încetăm să ne mai dorim să fim altcineva putem să ne împăcăm cu noi înșine și cu lumea.

Aceasta este una dintre cele mai mari provocări ale leadership-ului. Este mult prea ușor pentru un lider să obțină popularitatea fiind ceea ce își doresc oamenii ca el sau ea să fie - liberal pentru liberali, conservator pentru conservatori, luând decizii care câștigă aprecieri temporare, mai degrabă decât decurgând din principii și convingere. Consilierul prezidențial David Gergen a scris la un moment dat despre Bill Clinton că el “nu este încă sigur cine este și încearcă să se definească pe sine însuși în funcție de cât de mult îl plac ceilalți. Acest lucru îl conduce în tot soiul de contradicții și le formează celorlalți opinia că pare un amestec constant de puncte tari și puncte slabe.”³

Uneori liderii încearcă să “țină echipa laolaltă” spunând fiecăruia altceva, însă în cele din urmă aceste contradicții devin evidente - mai ales în contextul transparenței totale impusă de media în zilele noastre - iar rezultatul este acela că liderului pare a-i lipsi integritatea. Oamenii nu vor mai avea încredere în afirmațiile sale. Există o pierdere a încrederii și autorității și poate dura mult timp pentru a o restabili. Liderul poate constata că poziția sa a devenit

³ David Gergen, *Eyewitness to Power* (New York: Simon & Schuster, 2001), 328.

nesustenabilă și poate fi forțat să demisioneze. Puține lucruri pot face un lider mai puțin popular decât căutarea popularității.

Marii lideri au curajul de a fi nepopulari. Abraham Lincoln a fost jignit și ridiculizat în timpul vieții sale. În 1864, *New York Times* a scris despre el: “A fost învinuit fără oprire ca uzurpator, tiran, subminator al Constituției, distrugător al libertăților țării sale, disperat nesăbuit, insultând fără inimă ultimele agonii ale unei națiuni care se stinge.”⁴ Winston Churchill, până a deveni Prim Ministru, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, fusese considerat un eșec. Și, la scurt timp după încheierea războiului, a fost învins în alegerile din 1945. El însuși a spus că “Succesul înseamnă să treci de la un eșec la altul, fără a-ți pierde entuziasmul.” John F. Kennedy și Martin Luther King au fost asasinați. La moartea lui Margaret Thatcher, unii oameni celebrau pe străzi.

Iaacov nu a fost un lider; nu exista încă o națiune pe care el să o conducă. Totuși Tora face mari eforturi pentru a ne oferi o perspectivă asupra luptei sale pentru identitate, căci nu era doar a sa. Majoritatea dintre noi au simțit această luptă. (Cuvântul *avot* folosit pentru a-i denumi pe Avraham, Itzhak și Iaacov nu înseamnă doar “părinți, patriarhi”, ci și “arhetipuri”). Nu este ușor să depășești dorința de a deveni altcineva, să îți dorești ceea ce au ei, să fii ceea ce sunt ei. Cei mai mulți din noi simțim astfel de lucruri din când în când.

Girard susține că aceasta a fost principala sursă de conflict de-a lungul istoriei. Poate dura o viață întreagă de frământări până descoperim cine suntem și renunțăm la dorința de a fi ceea ce nu suntem.

Mai mult decât oricine altcineva în Geneză, Iaacov este înconjurat de conflicte: nu doar cel dintre el și Esau, ci și între el și Laban, între Rahel și Leah, între fiii săi, Iosef și frații acestuia. Este ca și cum Tora ne-ar spune că atâta timp cât avem un conflict *interior*, vom fi *înconjurați* de conflict. Trebuie să rezolvăm tensiunile din noi înșine înainte de cele cu cei din jur. Trebuie să fim împăcați cu noi înșine înainte să fim împăcați cu lumea.

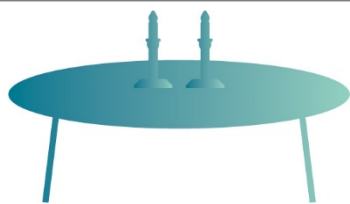
Exact asta e ceea ce se întâmplă în pericopa acestei săptămâni. După lupta cu străinul, Iaacov trece printr-o schimbare de personalitate, o transformare. El îi restituie lui Esau binecuvântarea pe care i-o luase. În ziua precedentă el îi dăduse înapoi binecuvântarea materială, trimițându-i sute de capre, oi, berbeci, cămile, vaci, tauri și măgari. Acum îi dă înapoi binecuvântarea care spunea “Să fii stăpânul fraților tăi, și fiii mamei tale să se închine înaintea ta” (Gen. 27:29) Iaacov se închină de șapte ori lui Esau. Îl numește “domnul meu” (33:8) și se referă la el însuși ca “servitorul tău”. (33:5) De fapt chiar folosește cuvântul “binecuvântare”, cu toate că acest lucru este de multe ori pierdut în traducere. El spune “Primește binecuvântarea mea, care ți-a fost adusă.” (33:11) Rezultatul este că cei doi frați se întâlnesc și se despart în pace.

⁴ John Kane, *The Politics of Moral Capital*, Cambridge University Press, 2001, 71.

Oamenii intră în conflict. Au interese, pasiuni, dorințe, temperamente diferite. Și chiar dacă nu ar avea, tot ar intra în conflict, așa cum știe fiecare părinte. Copiii - și nu doar copiii - caută atenție și nu o pot primi tot timpul în mod egal. Gestionarea conflictelor care afectează fiecare grup uman este opera liderului - și dacă liderul nu este sigur de identitatea sa și încrezător în aceasta, conflictele vor persista. Chiar dacă liderul se consideră împăciuitoare, conflictele oricum vor continua.

Singurul răspuns este să “te cunoști pe tine însuși”. Trebuie să ne luptăm cu noi înșine, așa cum a făcut Iacov în acea noapte, dând la o parte persoana cu care ne comparăm, acceptând faptul că unii ne vor plăcea pe noi și lucrurile în care credem, în timp ce alții nu, înțelegând că este mai bine să căutăm respectul unora, decât popularitate în fața tuturor. Acestea pot implica o viață de frământări, însă rezultatul este o putere imensă.

Nimeni nu este mai puternic decât cel care știe cine și ce este.

ÎNTREBĂRI ÎN JURUL MESEI DE SHABAT

1. Cum a reușit Iacov să își găsească puterea interioară și să rezolve în cele din urmă conflictul cu fratele său?
2. Ce putem învăța despre leadership din faptul că suntem numiți Fiii lui Israel?
3. Reunește teoria lui Rabbi Sacks toate celelalte teorii menționate despre cine s-a luptat cu Iacov în acea noapte?

-